

زنجیرہ
۲۷

پہیامی ٹیسلام (۱)

گفتو گویر کی ہیمن

لہنیوان عومہر علی و پیاوئکی ٹیسپانیدا

بہر شہلونه

د. عومہر علی

۲۰۱۹

زنجیره (۲۷)

گفتوگوئیہ کی ہیمن لہ نیوان
عومہر عہلی و پیاویکی ئیسپانیدا
بہرشہ لونه

پہیامی ئیسلام (۱)

د. عومہر عہلی

۲۰۱۹

ناوی کتیب: گفتوگۆیه‌کی هێمن له‌نیوان عومهر عه‌لی و پیاویکی ئیسپانیدا - په‌یامی ئیسلام ۱

نوسهر: عومهر عه‌لی

دیزاینی ناوه‌وه‌و به‌رگ: توانا ئه‌حمهد

چاپخانه:

تیراژ:

نرخ:

ژماره () ای سالی () ای
له‌به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کانی پیدراوه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پیش ئه وهی بقونمه ناو باسه که وه، به سه رهاتیکی واقعی باس ده که م، له به ریتانیاه به سه یاره بو کوردستان ده رۆشتین، له گه ل برابه کی به رپزم به ناوی دکتور ماکوان عه لی، که ئیسه له سلیمانیه، جا پیاویکی خو ش مه شره ب، عه زیز له دلمدا، سه فه رمان زور پیکه وه کرده، هه رده م ئاره زوی زیاتریش ده که یین پیکه وه، له ئیتالیا ریگه مان لی هه له بو، شه به که ی جی پی ئیسه که مان نه ما، له هه رکی پرسیارمان ده کرد ئینگلیزیان نه ده زانی، زور ماندو بوین، سه یاره که مان که ره قانه شی پیوه بو، یه که مجارمان بو که ره قانه به سه یاره رابکیشین، زور ئه زیه ت بو، دکتور ماکوان توژیک عه سه بی بو، منیش هه ر به فیشقیات گرتبوم، وه ستا تا رۆشتم پرسیاریکم کردو گه رامه وه، ئه و زور به جدی چاوه رپی وه لام بو، منیش به قاقاو پیکه نین گه رامه وه بو لای، وتی چ بو؟ وه لامت ده سته که وت، وتم نا! ئه ی بو وا پیده که نیت! وتم بیر له شتی که ده که مه وه! وتی چ؟ وتم له کوردستان ده لاین: هه رکه س ئینگلیزی بزانی ت له هیچ کوئی په کی ناکه ویت! ئه وه ئیمه ئینگلیزی ده زانین و ئیسته په کمان که وتوه! ئیتر

بو به نوكتە لە ئیوانماندا ئەو قسە تا ئیستە، جا هەر جار دواى ئەو
كە دەلین زمانى ئینگلیزى گرنگە و هەركەس بزانییت پەكى ناكە ویت،
من كۆمه لیک ولات هەلدەدەم كە رۆشتوم و پەكم كە وتوہ! یەك كەك لەو
ولاتانە ئیسپانیایە.

بۆ كاریكى ئەكادیمی رۆشتەم بۆ زانكۆى بەرشەلۆنە، دواى گەشتەم
بە بەرشەلۆنە و ئیسراحت، لە هۆتیل رۆشتەم دەرەوہ بۆ نانخواردن،
هەروا چاوم دەدا بۆ مەتەمىكى حەلال، قەرەبالغیەكى ئیجگار زۆر
بو، پیاویكى پیر تەمەنى حەفتا سال دەبو كە وتە بەردەم، بە
گۆچانیكەوہ بە سوکی دەرۆشت، گەنجیك بە خیرای رایكرد بگات
بە پاسیكدا قاجى بەر گۆچانى پیاوہ كە كەوت، گەنجەكە نەوہ ستا
دیم پیاوہ كە كەوت، هەروا سەیرم دەكرد گەنجەكە بگەرپتەوہ،
كەچى گوئی نەدا، پیاویش بەلادا كە وتوہ، خوا نەكات كەس گوئی
پى بدات، هەركەسم دەدى خۆیان لى لادەدا، منیش هەر كوردانەى
و هەر بە كوردیش وتم دەستت بپەرە باوہلى گیان، خوا عەوزەلى
بورپت ئەو گەنجە وا ئاوا بەچى هیلاى، هەلم ساندو گۆچانەكەم دا
بە دەستیەوہ، منیش هەر بە كوردى و وەك واییت كورد بییت قسەم
دەكرد، فەقیر واقى ورمابو، وەك بلیى ئەم كەسە كى یەو ئەم زمانە
چى یە، هۆكارى كوردى قسەكردنەكەش ئەزمونى سەفەرى ترم
هەبو لە ئیسپانیاو تەسەورم نەكرد ئەو كابرانگلیزى بزانییت، جا
كە ئینگلیزى نەزانییت ئیتر جیاوازی چى یە تۆ بەهەر زمانىك قسە
بكەیت، هەروا هات بە دەمما بە ئینگلیزى وتم: بابە گیان تۆ باشیت؟
بینیم دەگرى! دەستى توند گرتەم، بە ئینگلیزى كە جوان وتى، چەند
خۆش بو ئەو وشە، هەمو ئازارەكانى لەبیر بردمەوہ، یەكسەر لە
مەعاناتى تیگەشتەم، چون بە دەگمەن بەدەم بەلای پیریكداو قسەى

لەگەل نەكەم، چاك دەيانناسم چەند فەراغى رۇحيان ھەيە، كەس نايان دوڭنيت، لە ناچاريدا سەگ بەخيو دەكەن و دلى پىخۇش دەكەن، چون سەگەكە ناچارە لەگەلى بمڭنيتەو، ھەم بەستراووتەو ھەميش ئەوھى لەوئ دەستى دەكەوئ لە دەرەو دەستى ناكەوئ! وتم بابە گيان من بەدوای مەطعمدا دەگەرپم ئيسراحت بكەم و نان بخوم، ئەگەر قبولم بكەيت پىكەو دەبين! بە پەشوكاوى و ھېشتا فرميسكەكانى وشك نەبويەو وتى: تۆ بەراست وا دەلييت؟ وتم ئەلبەت ئەگەر متمانەم پى بكەيت، قولم كرد بە قولياو رۇشتين و گەشتينە مەطعم، نانمان داواكردو پىكەو كەوتينە گفتوگو.

مامە پيرەى ئيسپانى: دەتوانم پرسيارىك بكەم؟ چون ئەو پرسيارە بەردەمى سەرى گرتووم و ناھيلىت تەركيزم لاي شتى تريبىت، خۇ رىكخراوئىكى نى يە بۇ پاراستنى پيرە پياو، تا بلىم تۆ لەو رىكخراو كار دەكەيت!

عومەر عەلى: بۇ خۇمان دانىشتوين، لەم دۇخە ھيمنتەر دەستناكەويت بۇ گفتوگو، بە دل ئاگام لاي قسەكانت دەبييت، ەك كورپكى خوت قسەم لەگەل بكە.

مامە پيرەى ئيسپانى: ئەگەر ەكو كورپى خوم قسەت لەگەل بكەم كەواتە تۆ ناتەوئ گوى بگريت! من كورپەكانم گوئيان لى نەگرتەم و ۲ كورپو ۱ كچم ھەيە بەحساب، تەنھا سارەرى كچم نەبييت دەزانم لە دۇسلدۇرفە (ئەلمانيا)، ئەوانى تر ھەر نازانم لە كوئن، ۲۵ سالە كورپەكانم ھەر نەديو، كچەكەشم شەش ھەوت سال جارپك ئەگەر بۇ سەفرە بيته بەرشەلۇنە سەرىكم لى بدات و كارتىكم پى بدات، ھەموى ھەر ئەوھيەو ئەسلەن كاتزميرپكىش لەگەلم ناميننەو.

عومەر عەلى: دەستيم توند گرت، بيورە بەداخەو ەم گويم لەم

گېرانه وه ده بېت، که پریه تی له موعانات، به لام که وتم وه کورې خوت، به رۇحیه تیه کی دینه وه وام وت، که له دینه که ی ئیمه دا هاتوه به رانبر باوک نابیت ئوفیکیشیان به رانبر بکه ین و ده بېت زور به نهرم و نیان بین له گه لیان (قَلَّا تَقُلْ لَهُمَا أَفْ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا) الأسراح ۲۳.

مامه پیره ی ئیسپانی: ئه وه چ دینیکه وا به و شیوه تو ده که شیت له به ره!

عومهره لی: دینیکه پیی ده و تریت (الاسلام) واته ملکه چی بوون بو خوا، ئه و خوییه کی که ناوی (الله) یه، مانای تریشی هه یه واته ناشتی، په یامبه ره که شی ناوی (محمد) ه مانای پی به خشراو، کتیبه که شی ناوی (فورقان) ه واته جیا کردنه وه حه ق له ناحه ق.

مامه پیره ی ئیسپانی: ئه وه ی به رانبر باوک وت له و کتیبه دا هاتوه؟ عومهره لی: به لی، حه ز ده که ییت هه ندیکت له فورقانت بو بخوینم و شه رحی ده که م بو ت؟

مامه پیره ی ئیسپانی: ئه وه ی له سه ر باوک وت ناخی منی هه ژاند، پی م خو شه زورتری لی بیستم.

عومهره لی: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (أَقِمْنَ هَذَا الْحَدِيثَ تَعَجُّبُونَ ۵۹ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ۶۰ وَأَنْتُمْ سُمِدُونَ ۶۱ فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَأَعْبُدُوا ۶۲) النجم واته: ئایا له م وت ه که قورئانه سه رتان سوور ده مینن؟ وه پی ده که نن و ناگرین. وه ئیوه سه ر گهرم و بی ئاگان. ده ی سوژده به رن بو خواو په رستشی بکه ن. ئه م ئایه تانه که عه ره بیکی ده شته کی بو یه که مجار گوئی لی بو، سه ری خسته سه ر زه وی بو خواو ته سلیم بو! ئه وه چ ده که ییت! چ ده که ییت نه که ویت! بوه سته تا ده سنت بگرم.

مامه پیره ی ئیسپانی: تو مه گه ر نالیی سه ربخه نه سه ر زه وی بو خوا؟

دەمەوئیت ئەو بەكەم! سەربخەمە زەوی بۆ ئەو خوایەى منىكى پىرى
لەبىر نەچو.

عومەر عەلى: (سەرى خستە زەوى بەلام نەمزانى چى گوت) تۆ
سوجدەت برد دەبیت زياتر باسى ئىسلامت بۆ بەكەم، بەلام پىم
خۆشە ھەندىك باسى دىنى خۆت و ژيانت بەكەيت پىش ئەو ھى من
باسى بەكەم بۆت.

مامە پىرەى ئىسپانى: باسى چىت بۆ بەكەم؟ ئىشكردن، تۆپىن،
سەرگەرمى دونيا، ژيان بەبى سۆز، ھەركەس بۆ خۆى، دىن، باج و
دەرامەت و خانوبەرە، لە كوئو دەستى بەكەم!
عومەر عەلى: ھەموى پىم خۆشە لە زمانى تۆو گۆبىستى بم و
تۆمارى بەكەم.
بەلام ئەو نەكە ھات با نەكەمان بخۆين

مامە پىرەى ئىسپانى: گەر بگەرپمەو ھە بۆ سەرەتاكانى ژيانم ئىمە
خانەوادەيەكى ھەژار بوين، باوكم لەگەل خۆى دەبىردم بۆ كار، باسى
رابردوى بۆ دەكردم، كە ئەوئىش لە باوكى ھەو بەستبوى، ژيانى ئىمە
پىشتر وا نەبو، ئىستە ئەو تە دەبىنى بە روكەش جوان و رەونەقدارە،
بەلام وردبىتەو ھە دىوى ناو ھەوى جىاوازە.

عومەر عەلى: پىم خۆشە ئەو جىاوازىم بۆ باس بەكەيت.
مامە پىرەى ئىسپانى: بۆ نمونە تۆ ئىستە ئەم بەلەخانە دەبىنى،
ھەموى ھى سەرمايەدارەكانە، خەلكى ئاسايى ھەمو ژيانى سەرف
دەكات بۆ ئەو ھى تەنھا بتوانىت شوقەيەكى ھەبىت تىيدا بژى، من
لە ژيانى خۆمدا ۳ جار شوقەم كرىو، ھىچ كاميان نەمتوانىو ھەم
بە خاوەنى، چون پىش ئەو ھى پارەكەى بەدەمەو بە تەواوى، بى

ئىش بوم و نەمتوانىوۈ قىستەكانى بدەم، لېرەش كەس پارە نادات بەكەس، بانكىش بەزۆر ھاتون و فرۆشتويانە و خانوۈ كەم لەدەست چوۈ، بەردەوام ئەوۈندە سەرقالى دانەوۈى قەرزىن، وەك قەرزى خانو، سەپارە، مال و شتومەت، جا چ نە! ئىتر ناتوانىن و دەرفەت نى يە بىر لە ژيان بە دروستى بکەينەوۈ، ئەوۈندە ماندوى دەستى ئىش و كەئابە دەبوين بە خواردنەوۈ ھەندىك جار لەبىرى خۇمانمان دەبردەوۈ، تا تەمەنمان بەسەرچوو، ئىستەش ئەوۈ تا چاۈەرپى رەحمى كەسىكى گەشتيارىن.

عومەر عەلى: دەزانىت ئەو سىستى بانك و رىبا كە ئىوۈ بەو شىوۈ دەنالېن پىوۈى، پېش ۱۵۰۰ سال ھەبوۈ، كە ئىسلام ھات لە قازانجى ھەژاردا رىباى ھەرامكرد، تا سەرمایەدار ھەژار نەچەوسىيىتەوۈ. مامە پىرەى ئىسپانى: لە باوكم ھەندىك لەوۈم بىستوۈ بەلام بەباشى لەيادم نەماوۈ، ئىمە بەشىوۈيەك سەرقالى ئەم ژيانەبوين دەرفەتى بەراوردكارىمان نەبى، دىنىش لەناوماندا وەك ناو ماوۈ، برۆ كەنيسەكان چۆلە، تەنھا بىناكان ماون، رۆحى تىدانى يە، دىنىش گەر تىكەلى ژيان نەبىت و سودى بوۆت نەبىت، تەنھا ھەر بىرکردنەوۈ لە خوا ئاوى دل نادات بە تەواوى، من باوۈرم ھەردەم ھەبوۈ بەخوا، چون نەمتوانىوۈ باوۈرم پىى نەبىت، بەلام ھەرگىز نەبىستوۈ خوا ئەو خوايە، كە توۆ پەكت كەوت مندالەكەت نابىت ئوۆت بەرانبەر بكات و دەبىت گوۆشت لى بگرىت و نەرم و نىانىش بىت لەگەلت! ھەر ئەوۈ بوۆ من بەس بو كە بزائم ئەوۈ خوايە، ئىستە توۆ دەلپى لەگەل چىنى ھەژارېشە، ئەوۈش كە بوۆ خوۆندم ئەوۈى وتى نابىت بى ئاگا بىت و دەبىت سەربخەيتە سەر ئەرز، ھەستم كرد ئەوۈ راستىە بوۆيە كردم. عومەر عەلى: من خوۆم ھەزم لە يارى و ئەو شتانه نى يە، تەنھا

كاسى جيهانى كۆتا ياربه كەي سەير دەكەم، بەلام گەنجەكانى ئىمە
زۆر سەرسامىن بە يانەكانى ئىسپانىياو لەسەر دىوارەكان ناوى مىسى
دەنوسن، تۆ ھەرگىز يارىت كىردوھ؟

مامە پىرەي ئىسپانى: يارىش ياربه كە بۆ خەلك سەرقال كىردن، وھ
بازرگانىھە كى گەورەيە، من لىرە گەر سەيرى ياربه كىشم كىردىت ئەو
ھەفتە تىر نام نەخواردوھ بەھۆي گرانى يەوھ، ئىمە تا خانەنىشن
دەبىن دەرفەتى ھىچمان نى يە ھەر راکە راکە نەبىت، رۆژ دەژمىرىن
تا كەي خانەنىشن بىن و ئىسراحت بكەين، كە خانەنىشن بووين
رۆژ دەژمىرىن كە كەي لەم ژيانە نەجاتمان بىت، بە تايبەت كەسىكى
وھەك من وھ زۆربەشى ھەروايە.

عومەر عەلى: تۆ رۆژىك لە رۆژان ئىسلامت نەبىستوھ؟
مامە پىرەي ئىسپانى: جارىكىان رۆشتەم بۆ توركىا دەنگىكى بەرزەم
بىست، جىگەي سەرنجم بو، پرسىارم كىرد و تەم ئەوھ چى يە؟ وتیان
ئەوھ بانگردنە بۆ نوپۆ، وھەك زەنگى كەنيسە، دەنگەكەي رۆحى بولام،
دەوھەستام و گويم دەگرىت تا تەواو دەبو، تىنەدەگەشتەم بەلام ھەستى
ئارامى پى دەبەخشىم، نەمدەزانى شتى واى تىدايەو حساب بۆ ھەتا
پىرىش دەكات.

لە میدياكانىشەوھ بىستومە بۆ نا، بەلام دەلپن خەتەرن نىزىكىان
نەبنەوھ، من يەكەمجار بىزانايە تۆ مسولمانىت لەگەلت نەدەھاتم
بۆ مەطەم، كە ئەو دەقەت وت، ئەوھى پەيوەست بو بە منەوھ،
ئەوسا ھەستەم كىرد ئەوھ قسەي مرۆقەكان نى يە، چون مرۆقەكان تا
گەنجىت و وزەت تىايەو سوديان ھەيە بۆت لەگەلتن! خۆزگە ۵۰ سال
پىش ئىستە كەسىك ئەم قسانەي بەم ھىمىنەوھ بۆ بىكردايەم.

عومەر عەلى: جا ئەو كات ئەو ئايەتە كارىگەرى لەسەر دروست

ده‌کردیت ؟ که گه‌نج بویت.

مامه پیره‌ی ئیسانی: ئە‌گەر وه‌ك ئیسته‌ تیب‌گه‌شتایه‌م له‌و بر‌وایه‌دا
نیه‌م قبولم نه‌کردایه‌.

عومه‌ر عه‌لی: با فه‌رموده‌یه‌کی پی‌غه‌مبه‌ریشمان محمد درودی خ‌وای
له‌سه‌ر بی‌ت بو‌ت بلیم که ده‌فه‌رمویت: (اغتنم خمسا قبل خمیس
شبابك قبل هرمك وصحتك قبل سقمك وغناك قبل فقرک وفراغك
قبل شغلك وحياتك قبل موتك) رواه حاکم واته‌: پی‌نج شت به
فرسه‌ت بزانه‌، گه‌نجیت پی‌ش پیریت، له‌ش ساغیت پی‌ش نه‌خ‌وشی،
ده‌وله‌مه‌ندیت پی‌ش هه‌ژاریت، ده‌ست به‌تالیت پی‌ش سه‌رقال بونت،
ژیانت پی‌ش مردنت.

مامه پیره‌ی ئیسانی: گریا...

عومه‌ر عه‌لی: فه‌رمو هه‌ندیك ئاو بخ‌وره‌وه‌، بگره‌ ئه‌و کلینسه‌ بو‌
ده‌گریت؟ چی وات لئ ده‌کات بگریت؟

مامه پیره‌ی ئیسانی: له‌و پی‌نجه‌، چ‌واریم له‌ده‌ست چ‌وو، ئیسته‌
ده‌زانم، وه‌ سوپاسی ئه‌و دینه‌ ده‌که‌م که به‌م شی‌وه‌ش ه‌یشتا هه‌ر به
فرسه‌ت بو‌می حسیب ده‌کات.

عومه‌ر عه‌لی: دینی ئیمه‌ دینیکی گشتگیره‌ هه‌روه‌ك چ‌ون پیریکی
له‌بیر نه‌کردوه‌ مندالیکیشی هه‌ر له‌بیر نه‌کردوه‌، ده‌ستم بده‌ری با
بر‌وین ئه‌وه‌ چه‌ندیکه‌ نانه‌که‌مان ته‌واو‌کردوه‌ وه‌ر دانیش‌توین.

مامه پیره‌ی ئیسانی: حه‌زناکه‌م لیت جیابمه‌وه‌.

عومه‌ر عه‌لی: من تا ۳ روژی تر لپه‌رم، روژانه‌ ۲ کاتزمیر دانیش‌تنم
له‌گه‌ل زانکووی به‌رشه‌لو‌نه‌ هه‌یه‌، دواتر سه‌فه‌ری روسیا و ئوکرانیا
ده‌که‌م، هه‌مو روژی هه‌ك ده‌بینین و فی‌ری نو‌یژیشت ده‌که‌م، تا که
سه‌رت خسته‌ ئه‌رز بزانی‌ت چ‌ بلپی.

مامە پىرەى ئىسپانى: خۆزگە ھەردەم لە كەسپكەو نزيك بوايەم و
ئەم قسانەم ببيستايە، ئەو بەراست خۆ تۆ پارەكەى منىشت دا! ئەو
پارە زۆرە!

عومەر عەلى: ھەول دەدەم كەسپكى ئاينيت بۆ بدۆزمەو ە لپرەو ئەم
قسانە ھەردەم ببيستيت، پاركەش بۆ ئيوە زۆر، بۆ ئيمە ھيچ نى يە.
مامە پىرەى ئىسپانى: خۆشحال دەبم ئەو ەم بۆ بکەيت، وە چۆن
پارەكە ھيچ نيە لەسەر زانکۆ حسيپى دەكەيت؟

عومەر عەلى: ئەلبەت دەتوانم لەسەر زانکۆ حسيپى بکەم، ئەوان
حسيپ لەگەل من ناکەن، كاردى بانكى خۆيان پيداوم، بەلام من بە
دروستى نازانم ئەم مەسروفانەى پى بکەم!
مامە پىرەى ئىسپانى: سەيرە!

عومەر عەلى: سەير نى يە، ئەويش ھەر لە قورئاندا ھاتو، كە بۆ
بەرژەو ەندى خۆت ئەم پارانە سەرف نەكەيت.

مامە پىرەى ئىسپانى: ديارە زۆر شت ماو ەو كە بيزانم.
عومەر عەلى: بەلى زۆر ھەيە بەلام تۆ يەك دەرفەتت لەبەر ماو،
ئەويش كۆتايى فەرمودەكەيە.

مامە پىرەى ئىسپانى: ئەوانم لەدەست چوو، ناھيەلم ئەمەم لەدەست
بچيەت.

سى رۆژ كاتى خۆشمان پيکەو بەسەر برد، فيرى نوپژم كردو
مامۆستايەكى ئاينيم دۆزيەو ەو بەيەكترم ناساندىن. تۆي گەنجيش
سەيرى فەرمودەكە بکەو سود لە ھەمو فرسەتەكان وەرگرە.

بۆ کاریکی ئه کادیمی رۆشتم بۆ زانکۆی بهرشه لۆنه،
 دواي گه شتتم به بهرشه لۆنه و ئیسراحت، له هۆتیل
 رۆشتمه دهرهوه بۆ نانخواردن، ههروا چاوم ده دا بۆ
 مه تهمه میکی هه لال، قهره بالغیه کی ئیجگار زۆر
 بو، پیاویکی پیر ته مهنی هه فتا سا ل ده بو که وته
 به رده م، به گۆچانی که وه به سوکی دهرۆشت،
 گه نجیک به خیرای رایکرد بگات به پاسیکدا
 قاچی بهر گۆچانی پیاوه که کهوت، گه نجه که
 نه وه ستا دیم پیاوه که کهوت، ههروا سه یرم ده کرد
 گه نجه که بگه رپته وه، که چی گوئی نه دا، پیاویش
 به لادا که وتوه، خوا نه کات که س گوئی پی بدات،
 هه رکه سم ده دی خۆیان لی لاده دا، منیش هه ر
 کوردانه ی و هه ر به کوردیش وتم ده ستت بی ره
 باوه لی گیان

گفتو گوهر کی هه یمن

له نیوان عومهر عه لی و پیاویکی ئیسپانیدا

به رنه لۆنه

د. عومهر عه لی

۲۰۱۹